

МАКЕДОНСКО НАУЧНО ДРУШТВО - БИТОЛА

ISSN 1857-940X

Современи дискуси

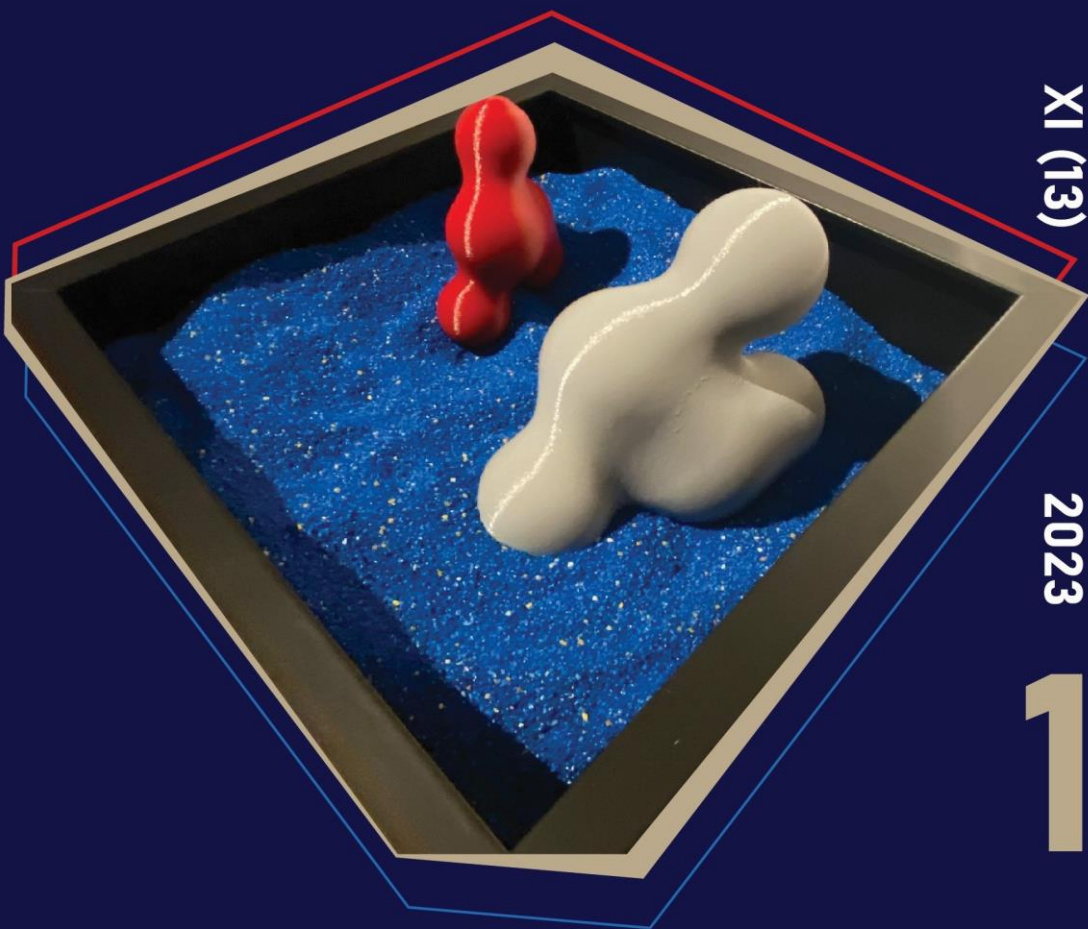
СПИСАНИЕ ЗА КУЛТУРА - ЛИТЕРАТУРА,
ДРАМСКА УМЕТНОСТ, ФИЛМ И ИЗДАВАШТВО

CONTEMPORARY
DIALOGUES

XI (13)

2023

13

МАКЕДОНСКО НАУЧНО ДРУШТВО – БИТОЛА
ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРА – ЛИТЕРАТУРА,
ДРАМСКА УМЕТНОСТ, ФИЛМ И ИЗДАВАШТВО

ISSN 1857- 940X

СОВРЕМЕНИ ДИЈАЛОЗИ

СПИСАНИЕ ЗА КУЛТУРА – ЛИТЕРАТУРА,
ДРАМСКА УМЕТНОСТ, ФИЛМ И ИЗДАВАШТВО

Год. XI, бр. 13

БИТОЛА
2023 г.

СОВРЕМЕНИ ДИЈАЛОЗИ

– Списание за култура – литература,
драмска уметност, филм и издаваштво

13 2023

ISSN 1857- 940X

ИЗДАВАЧ:

МАКЕДОНСКО НАУЧНО ДРУШТВО – БИТОЛА

ЗА МАКЕДОНСКОТО НАУЧНО ДРУШТВО:

вонр. проф. д-р Невена Груевска, претседател

РЕДАКЦИЈА:

Ред. проф. д-р Даниела Андоновска-Трајковска, главен и одговорен уредник

Весна Мундишевска-Велјановска

вонр. проф. д-р Силвана Нешковска

доц. д-р Анита Ангелевска

МЕЃУНАРОДЕН УРЕДУВАЧКИ ОДБОР:

проф. д-р Звонко Танески (Словачка)

Раед Анис Ал-Јиши (Саудиска Арабија)

м-р Жарко Милениќ (Русија/ Босна и Херцеговина)

проф. д-р Тземин Итион Тсаи (Тајван, Република Кина)

проф. д-р Том Филипс (Велика Британија)

вонр. проф. д-р Михо Нонака (Јапонија/ САД)

Искра Пенева (Србија)

проф. д-р Су Џен Лин (Тајван, Република Кина)

Жермен Дрогенброт (Белгија/ Шпанија)

УРЕДУВАЧКИ СОВЕТ НА МНД:

д-р Никола Главинче, претседател

проф. д-р Наташа Мојсоска

д-р Екатерина Михељкис

проф. д-р Лидија Стефановска

проф. д-р Марија Котевска-Димовска

Мислењата и ставовите што се изразени во „Современи дијалози“
им припаѓаат на авторите и не ги одразуваат ставовите на редакцијата,
издавачот или Министерството за култура на Република Северна Македонија

СПИСАНИЕТО ИЗЛЕГУВА ЕДНАШ ГОДИШНО

Прилозите, со кратка биографија за авторот, се испраќаат напишани со фонт Times New Roman со кирилична поддршка, големина 12 pt и со единечен проред, на е-mail: mss.bitola@gmail.com со назнака ЗА „СОВРЕМЕНИ ДИЈАЛОЗИ“.

Се претпочита прилозите претходно да не биле објавувани
во други печатени или електронски списанија.

Списанието излегува со финансиска поддршка од
Министерството за култура на Република Северна Македонија

MACEDONIAN SCIENCE SOCIETY – BITOLA
CENTER FOR CULTURE – LITERATURE,
DRAMA, FILM AND PUBLISHING

ISSN 1857- 940X

CONTEMPORARY DIALOGUES

JOURNAL OF CULTURE – LITERATURE,
DRAMA, FILM AND PUBLISHING

Vol. XI, No. 13

BITOLA
2023

CONTEMPORARY DIALOGUES

– Journal of Culture – Literature,
Drama, Film and Publishing

13²⁰²³

ISSN 1857- 940X

PUBLISHER:

MACEDONIAN SCIENCE SOCIETY – BITOLA

Nevena Gruevska, Assoc. Prof. Dr., president

EDITORIAL BOARD OF “CONTEMPORARY DIALOGUES”:

Daniela Andonovska-Trajkovska, Full Prof. Dr., editor in chief

Vesna Mundishevska-Veljanovska

Silvana Neshkovska, Assoc. Prof. Dr.

Anita Angelevska, Assist. Prof. Dr.

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD OF “CONTEMPORARY DIALOGUES”:

Zvonko Taneski, Assoc. Prof. Dr. (Slovakia)

Raed Anis Al-Jishi (Saudi Arabia)

Žarko Milenić, MSc. (Russia/ Bosnia and Herzegovina)

Tzemin Ition Tsai, Full Prof. Dr. (Taiwan, Republic of China)

Tom Edward Philips, Prof. Dr. (Great Britain)

Miho Nonaka, Assoc. Prof. Dr. (Japan/ USA)

Iskra Peneva (Serbia)

Su Jen Lin, Full Prof. Dr. (Taiwan, Republic of China)

Germain Droogenbroodt (Belgium/ Spain)

EDITORIAL COUNCIL OF MACEDONIAN SCIENCE SOCIETY:

Nikola Glavinche, PhD., president

Natasha Mojsoska, Full Prof. Dr.

Ekaterina Miheljkis, PhD.

Lidija Stefanovska, Assoc. Prof. Dr.

Marija Kotevska-Dimovska, Assoc. Prof. Dr.

Opinions and views expressed in “Contemporary Dialogues”
belong to the authors and do not reflect the views of the Editorial board,
the Publisher or the Ministry of Culture of Republic of North Macedonia

THE JOURNAL IS PUBLISHED ANNUALLY

The contributions, along short biography for the author, should be written in Times New Roman, size 12 pt, line spacing – single, and should be sent on the e-mail address: mss.bitola@gmail.com with Subject: FOR “CONTEMPORARY DIALOGUES”.

It is preferred the contributions to not have been previously published
in other printed or electronic journals.

The Journal is financially supported by
the Ministry of Culture of Republic of North Macedonia

Ана ВИТАНОВА-РИНГАЧЕВА/ Ана VITANOVA-RINGACEVA

УДК 821.163.4(497.6)-93-31(049.3)

ПАДНАТИОТ АНГЕЛ НА ДЕТСТВОТО*(Кон книгата „Тајните на дедовата воденица“ од Бајрузин Хајро Плањац, Бата прес, Скопје 2022. Превод од босански на македонски јазик, Наум Попески)*

Детството како топос во литературата е едно од најдоминантните места, неодминлив простор за писателите. Детството е местото на доаѓањето и заминувањето, место вгнездено меѓу реалното и имагинарното, меѓу сонот и јавето, меѓу надежта и копнежот, меѓу тагата и радоста. Детството е првата точка од кое детето тргнува да стане човек, да го изоди патот на животот, за на крајот пак да се врати во неговите прегратки. Елијаде детството го сместува „во зоната на сакралното и апсолутната реалност“ заради тоа што токму детството е онаа лебдечка енергија што постојано кружи околу нас, без која постоењето во светот на возрасните би било нецелосно. Возрасниот човек живее, потајно хранејќи го детето во себе, токму тоа дете сè уште ја чува невиноста и наивноста со која сме родени и дојдени на овој свет. Токму тоа дете, низ спомените, постојано нè потсетува да не забораваме од каде сме тргнале и која земја нè хранела и израснала. Секавањата на детството никогаш не умираат, со секој спомен или навраќање тие одново се реинкарнираат, се раѓаат, растат и се умножуваат. Имаат неверојатно експресивна енергија да насликаат слика, да напишат песна, роман, расказ, да му ја вратат убавината на вечно гладниот и суров свет. Возрасниот човек го носи со себе детството, секогаш, секаде, како белегија на раката, заклучена со клуч, фрлен некаде во длабоките понори на душата. Со тој клуч потајно се отклучуваат вратите низ кои се протнува детето, сирнува во светот и пак се враќа назад, во својот свет, во светот на игрите, фантазијата, желбите и копнежите.

Детството е нашиот најсигурен и најтопол дом што го носиме со себе и во себе, без оглед на тоа каде патуваме, кои простори ги освојуваме, до каде досегнуваат нашите соништа и желби. Детето во нас е во постојана потрага по неговиот вистински дом. Тоа дете патува, се крие од очите на возрасните коишто не го разбираат, тоа дете бара соучесник во играта, соговорник во мислата, бара дете исто како него, невино, наивно, со очи полни добрина и љубов. Детството е онаа убава, чиста жуборлива река, буица која ита да се влее во морето или океанот, да се претопи во големата вода. На нејзините брегови се создаваат најубавите приказни за животот, оние со најмногу боја, љубов, насмевки и солзи, приказни што никогаш не бледнеат.

Авторите кои создаваат литература за деца и млади се фаќаат во костец со најтешката и најодговорна работа, да пишуваат за читателска публика којашто е најискрена, најприбирлива и публика која пристапува без ракавици и празни зборови. „Сè што напишав, препишав од животот“, вели Бајрузин Хајро Плањац, најтиражниот современ босански писател за деца, кој со голема дарба и посветеност пишува за децата и младите, создава литература за оние генерации на кои книгата треба да им биде водилка низ животот. Свесен што значи да се создава квалитетна и приемлива литература за деца, Плањац внимателно, со

одбрани теми и пристап соодветен за возраста за која пишува, гради еден свој препознатлив писателски свет, во кој неговите читатели посакуваат да влезат. „Тајните на дедовата воденица“ е втора негова книга преведена на македонски јазик, во превод на современиот македонски писател за деца Наум Попески, а во издание на издавачката куќа Бата прес. Попески е автор и на преводот на книгата „Златна диплома“, а во моментот го работи преводот на романот „Дружината на Брацика“, трета книга на Плањац преведена на македонски јазик. Несомнено, со преводот на друг јазик, книгата го започнува својот нов живот, секој превод е реинкарнација на првичната идеја за создавање на делото.

Книгата „Тајните на дедовата воденица“ ја читав непосредно по читањето на книгата „Детето во тебе мора да си го најде својот дом“ од Стефани Штал, германска писателка и психолог. Мислата неминовно застанува пред идејата дека детето во нас е номад кој постојано трага по најубавото место, место на кое има слобода во изобилие. Човекот е роден за да биде слободен, да тежнее кон совршенството кое пак ја подразбира безусловната слобода. Детето кое нема да успее да изгради свој дом во внатрешноста на својот емоционален свет, никогаш нема да може да се вдоми во материјалниот свет, во светот надвор од него. Тоа се теми за кои постојано дебатираат и пишуваат социолозите, психолозите, антрополозите, но и теми неодоливо привлечни и за писателите, за оние кои со зборот умеат да го изградат свет што не се гради со ниту еден друг материјал.

„Тајните на дедовата воденица“ е автобиографска приказна што го отсликува животот на стотици семејства од социјалистичкиот систем на нашата некогашна заедничка држава и сите се пронаоѓаат во неа. Додека ја пишував книгата не размислував за читателите, а кога ја завршив се запрашав, зарем некого ова ќе го интересира – вели Плањац во интервјуто за Колибри. Роден и растен во немирни времиња на балканското турско тло, Плањац напластувал знаење, мудрост, искуства кои се учат само од животот. Неговата големина како автор е во дарбата и знаењето, како, низ визурата на детскиот поглед на свет да го раскаже доживеаното или да оживее спомен од своето детство. Делата на Плањац ги читаат и возрасните, заради тоа што се соочуваат со ликови при чија идентификација се исцртуваат лицата на многумина што биле дел од нивниот живот или пак самите тие го доживеале тоа. Роден како што и самиот вели, два дена пред почетокот на пролетта во годината кога човекот зачекори на месечината, овој плоден босански писател беше номиниран и за најпрестижната награда за книжевност за деца и млади, „Астрид Линдгрен“ за 2021 година, што самото по себе говори за тежината на неговото писателско перо.

„Роден сум на левиот брег од бистрооката Усора“, вака започнува романот „Тајните на дедовата воденица“ со јас-натор кој раскажува во прво лице. Реката како персонифициран лик на мајката-хранителка е изворот на животот за селото во кое е роден Бенџамин, Бенџо, младото момче кое ќе ја раскаже приказната за откорнувањето на семејството од родното место, за очекувањата, надежите и разочарувањата. Роден на левата страна, на половината во која природата го сместила човековото срце, младото момче расте во идиличните пејзажи покрај златоносната Усора, во патријархално семејство, опкружен со неизмерната љубов на својот дедо Мехмед во чија воденица, најубавиот украс на реката, ги минува најубавите денови од детството. Немирната и бујна Усора се смирува и скротува тука, очи в очи со воденичкиот камен што ѝ ја зема силата за да го сомеле житото и да го облагороди животот на оние што чекаат милост од неа. Силната река

чиниш му вдахнува живот на мртвиот камен, го поттурнува и крева, да почне да се врти за да го прехрани домот и семејството на дедо Мехмед. Сликите во романот на кои е насликан селскиот живот минуваат бавно, спокојно со некој природен тек, без изнасилена забрзаност и забрефтаност. Ликовите во романот градат атмосфера на идиличен селски живот, обременет со многу детали, кои всушност ја даваат и целокупната слика за местото и времето во кое се случува дејството. Авторот има силно развиено чувство за забележување и сликање на деталите, со што приказната во романот станува сликовита и слино алузивна.

Златоносното Поусорје е чудесно убаво во сите години времиња. Игрите на полјаните, другарувањето со Кено Пекмез, Миро Жапац и Мујо Главаш, јурењето со санките по лизгавиот снежен рид, плачот на Дина повредена од санката, очите на првата младешка љубов, за миг стануваат минато, тогаш кога таткото Акиф добива решение за двоиполсобен стан во тринаесеткатница во Зеница. Да се живее во облакодер со лифт, да има тоалет во него и тераса, да има централно греење, струја, да се биде граѓанин, да се работи во голема фабрика, тоа е сонот на Акиф. Збунетите погледи на децата залутани низ непознатиот град, како да сакаат да најдат одговор на многуте нејасни прашања. Младото момче ја започнува првата своја животна битка со непознатото: Како да се остави Блатуша, како да се оддели од Усора, како да ја заборава дедовата воденица, како да ѝ каже на Сутка, чии образи руменеат секогаш кога ќе го погледне?! За Бенцо, разделбата со дедото и семејството е првиот длабок рез што ќе се отвори како пукнатина во неговата душа. Токму дедо Мехмед ќе го однесе на пазар во Теслиќ, каде Бенцо за прв пат ќе види автомобили, автобуси, со чудење ќе гледа во големите стаклени излози полни со гардероба и играчки. Еден шарен и стаклен свет што мами и привлекува со неверојатна сила, но далечен и недостижен за младото момче, или барем така му се чинеше !? И сега, онака ненадејно и без најава, селското момче на дланка го добива светот што му се чинеше толку далечен. Романот што започна како роман за растењето и животот во малото, идилично место, наеднаш станува роман на промената на сликата за животот, бидејќи го преселува ликот во свет сосема спротивен од оној во кој е роден и растен.

Плањац совршено добро ги поврзува автобиографското и мемоарското, истовремено внесувајќи и историски фрагменти препознатливи за едно, сега веќе историско време на социјализмот во поранешната голема република Југославија. Автобиографскиот топос подразбира и детален опис на местото каде е позиционирано дејството во романот. Таквите описи во романот на Плањац се постојан извор на сеќавања помешани со чувство на тага заради одделувањето од родното место. Таа распнатост на ликовите меѓу љубовта кон вистинскиот дом и желбата да се припаѓа некаде, ги прави талкачи по светот. Пристапувајќи му на романот од аспект на автобиографското поимање и преставување, неминовно се повикуваме на Андријана Кос-Лајтман која во книгата „Автобиографскиот дискурс на детството“ (2011) ја употребува синтагмата „хронотоп на детството“, подвелкувајќи дека детството не подразбира само временска, туку и просторна одредница. Таа просторна одредница во романот „Тајните на дедовата воденица“ е долината на Поусорје, место од кое се раѓаат и постојано извираат сеќавањата за еден идиличен селски живот, синоним за среќно и безгрижно детство. Усора станува синоним за детството и неговата силна издашност, неговата чиста и неконтаминирана страна, детството какво што ни е дадено уште со раѓањето. Таквото уникатно, единствено доживување на детството како книжевен простор,

Плањац го пренесува со една неверојатна леснотија, со сила на даровит писател, на дете успиено на левата страна под мајчините пазуви. Просторот во делото на Плањац е променлива категорија, се менува така како што самите ликови се движат низ него. Но она што е суштински важно е алузивноста што тој простор ја нуди, полисемичните значења што се раѓаат како асоцијации. Долината на Усора всушност е просторот и времето на предраѓањето, на онаа природна чистина што ја носиме уште од примордијалното доба на нашето постоење. Со раѓањето стануваме синови и ќерки на светот, стануваме жители на големите градови, со надеж дека ќе ги освоиме облаците, но и просторот над нив. Зеница е сонуваниот и ветен град за семејството на Бенцо, градот на облакодерите и широките улици, градот на фабриките и продавниците со големите стаклени излози. Враќањето назад во родното место, е симболично враќање во утробата на природата, во онаа утроба од која сме создадени и во која неминовно мораме да се вратиме.

Ваквиот реалистички граден наративен дискурс, станува приказна за растењето и созревањето. Обичните животни приказни писателот ги преоблекува во книжевни фабули обогатени со многу ликови и настани кои се движат на оската на темпоралноста. Нараторот во романот раскажува спокојно, тивко, ненаметливо и разбирливо за читателската публика. Авторот не го обременува текстот со непотребни заплети или долги описи, едноставно ја носи приказната лесно до крајот, но поплатно обогатувајќи ја со детали што се нужно потребни. Како читатели имаме чувство дека, авторот кој говори преку мисловниот свет на нараторот, до совршенство го познава светот за кој пишува, го сака тој свет, сраснат е со него и неговите убави, но и помалку убави страни. Но токму тој свет е светот на едно детство, одамна поминато за него, но за новите генерации е свет што допрва треба да се открива и пресоздава.

Затоа веламе дека Плањац е писател кој солидно ги владее современите техники на создавање проза за деца и млади, автор кој пишува за теми што никогаш не губат на актуелност, напротив, во време на немилосрден капитализам, стануваат сè поприсутни. Но, она што го прави делото на овој голем босански писател сакано од публиката е топлината со која раскажува, неговата отвореност кон читателот, неговата способност да ја пренесе емоцијата, без да се засрами од неа и без да ја потиснува. Тој создава канал на доверба, создава слика за себе како човек кој ги познава децата и младите, ги знае (одамна ги доживеал) нивните скриени тајни, желби, стравови и соништа, знае што ги плаши, а што ги радува, знае како да им помогне да излезат посилни и поподготвени за стапнувањето во суровиот свет на возрасните. Возрасниот и зрел Плањац во романот „Тајните на дедовата воденица“ е младото, прекрасно момче Бенцамин кое со поглед свртен кон иднината, посакува да го зграпчи светот, да му докаже дека му припаѓа. Но, она на што не беше подготвено момчето беше суровоста на градот, зашметувачката големина на облакодерот, тесниот стан и чувството на прикљештеност, силната врева и неартикуларините гласови на градските момчиња, високот на соседот и немилосрдноста на системот. Сите тие заедно како да сакаа да му го умртват духот, да го обесхрабрат, да му покажат дека не припаѓа тука, дека овде владее законот на посилниот, а не на подобриот. Станот наеднаш ќе стане затворот во кој на многу мал простор се затворени душите на цело едно семејство. Во книжевноста просторот произведува чувства, оградува светови, создава нови, но просторот станува и објект во кој се акумулираат сеќавањата и спомените на една индивидуа. Младото момче постојано го демнат

непознати сили, загатки и тајни, неговата радост да се вози со лифт наеднаш станува кошмар кога ќе разбере дека неговата авантура значи дека животот на станарите во облакодерот е во застој. Една разгатната тајна отвора нова и уште пострашна за момчето со крива душа.

Анализата на романот ни предочува исчитување на повеќе слоеви: социјален, психолошки, семеен, историски, културолошки. Авторот градејќи ја нарацијата создава просторна парадигма која стои на оската град-село, познато-непознато, мое-туѓо, парадигма во чија основа се градат ликовите како сложени структури со свој богат емоционален и духовен свет. Селото станува синоним за потрагата и чувањето на корените, место на припадност и идентитет, а градот, синоним за привремено место на престојување, место на неприпаѓање и градење вештачки идентитет. Бенцо заминува во момент кога на бреговите на реката веќе си имаше оградено свој интимен простор, а разделбата од него ќе остави длабока лузна и незбришлива трага. Бенцо всушност ја преживува сопствената иницијација, сопственото созревање и влегување во светот на возрасните. Еден сказничен мотив за јунакот кој мора да го напушти домот, за да се созрее и да го заслужи влезот во светот на возрасните, Плањац го моделира во наративен мотив, кој е во основата на една реалистична приказна од нашето опкружување. Бенцо се враќа назад, но ништо не е како што било, дедовата воденица обрасната со коров, патеката обрасната со трева која ги покрила стапките на дедо, не вртат воденичките камења, воденицата станала само нем сведок на едно дамнешно убаво време. Еден простор од кој извирал животот, наеднаш онемува и станува само место на кое спомените обраснале и полека умираат.

Роден во Бобаре – Тешањ, Босна и Херцеговина, Плањац како човек е длабоко вкоренет во почвата на родното огниште. Не можејќи, но и не сакајќи да се ослободи од тоа чувство на припадност кон родното село, авторот го поетизира, лирски го обојува руралниот пејзаж што го носи со себе и е дел од неговиот авторски хабитус. Сликите и ликовите од неговото богато детство стануваат слики и ликови во неговите романи. „Тој има блага симболика којашто го засилува стилистичкиот впечаток на делото“, вели д-р Ризо Џафиќ во освртот на романот „Хабетовата колиба“, Токму таква блага симболика се исчитува и низ нарацијата на романот „Тајните на дедовата воденица“ во која се сопоставуваат два сосема спротивни света, светот по долината на Усора и светот во и околу облакодерот во Зеница. Светот во Поусорје е свет на слободата и отвореноста, наспроти светот што го отвора големиот град, свет во кој мислата, иако се стреми да ги освои облаците, сепак останува заробена и неслободна. Зеница е толкупосакуваниот нов дом, новиот свет кој само навидум изгледа блескаво и неверојатно привлечно. Семејството на Бенцамин тргнува во светот за да си обезбеди удобен и достоинствен живот, иако и едното и другото ги имаше во изобилие во родното село. Таквите ликови живеат во егзил на простор за нив туѓ, но длабоко во себе го носат духот, кој никогаш не се исселил од родното место, останал таму, вкоренет и високо исправен кон небото. Градот е нивното привремено престојувалиште, а нивниот вистински дом е во сеќавањето за селото, кое трпеливо ги чека да се вратат. Таквото постоење во некаков меѓупростор значи и умртвување на духот на момчето, кое збунето стои меѓу желбата за подобар живот и потребата од мир и спокој.

Младото момче, насилно прогонето од рајот на детството е како паднат ангел, фрлен во безредието на суровиот свет. Галкањето од една неизвесност во

друга многу брзо ќе го созрее јунакот во романот на Плањац. Марквеновски се авторските постапки кога ликот на детето расте и созрева пред очите на читателот, кој пак расте и созрева преку ликот. Таа умешност на Плањац стилски го доближува до писателското перо на големиот американски писател Марк Твен чии ликови низ своевидни ритуализирани постапки созреваа. Бенџамин храбро ја поминува својата иницијација, патот кој неминовно ќе го однесе во светот на возрасните. Во тој свет детето не престанува да постои, туку сраснува како сенка во душата на возрасниот човек. Токму во преградката на таа сенка, човекот се чувствува спокојно, топло, сакано, баш како во детството.

ПРЕВЕДУВАЧИ/ ПРЕПЕЈУВАЧИ

TRANSLATORS:

Хајам Абдулхамид/ Heyam Abdulhamid
Фатима Алхарти/ Fatima Alharthi
Даниела Андоновска-Трајковска/ Daniela Andonovska-Trajkovska
Стенли Баркан/ Stanley Barkan
Ристо Василевски/ Risto Vasilevski
Ана Витанова-Рингачева/ Ana Vitanova-Ringacheva
Мери-Драјден Мајо/ Mary-Dryden Maio
Жермен Дрогенброт/ Germain Droogenbroodt
Надија Каванданaх/ Nadia Khawandanah
Форест Мекмин/ Forrest McMunn
Лили Мултатулијана/ Lily Multatuliana
Весна Мундишевска-Велјановска/ Vesna Mundishevska-Veljanovska
Кејтлин Нагуен/ Caitlin Nguyen
Силвана Нешковска/ Silvana Neshkovska
Борче Панов/ Borche Panov
Здравко Стаматоски/ Zdravko Stamatoski
Тор Стефансон/ Thór Stefánsson
Снежана Стојчевска/ Snezhana Stojchevska
Васил Тоциновски/ Vasil Tocinovski
Ко Чанг-су/ Ko Chang-soo

ЛИКОВНИ УМЕТНИЦИ/

ARTISTS:

Љупка Василева/ Ljupka Vasileva
Денис Голгота (Албанија)/ Denis Golgota (Albania)
Витолд Закржевски (Полска)/ Witold Zakrzewski (Poland)
Ване Костуранов/ Vane Kosturanov
Јана Манева Чупоска/ Jana Maneva Chuposka
Доне Милјановски/ Done Miljanovski
Никола Пијанманов/ Nikola Pijanmanov
Стадим – Ставре Димитров/ Stadim – Stavre Dimitrov

„Современи дијалози“ е списание за култура – литература, драмска уметност, филм и издаваштво, чиј издавач е Македонското научно друштво – Битола, и кое успешно егзистира во биотопот на современата македонска и светска литература, култура и уметност, уште од 2013-та година. Излегува еднаш годишно, а објавува творби од македонски и странски писатели од разни жанрови: поезија, проза, драма, прикази, осврти, книжевни критики, рецензии, преводи и сл., како и дела на истакнати ликовни уметници. Има редакција составена од членови на МНД, како и Меѓународен уредувачки одбор.

“Contemporary Dialogues” (“Sovremeni dijalozi”) is a Journal of Culture – Literature, Drama, Film and Publishing, whose publisher is the Macedonian Science Society – Bitola. It is a journal that successfully exists in the biotope of contemporary Macedonian and world’s literature, culture and art, since 2013. It is issued annually and it publishes works from Macedonian and writers from all over the world in different genres: poetry, prose, drama, reviews, literary critics, translations etc. as well as art works from established artists. The Journal has its Editorial board from Macedonian Science Society’s members and International editorial board.

**ДОСЕГАШНИ ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИЦИ
НА „СОВРЕМЕНИ ДИЈАЛОЗИ“:**

Зоран Пејковски (Год. I, бр. 1, 2013 г. – Год. III, бр. 3, 2015 г.)
 Весна Мундишевска-Велјановска (Год. IV, бр. 4, 2016 г. – Год. VIII, бр. 8, 2020 г.)
 Даниела Андоновска-Трајковска (Год. IX, бр. 9, 2021 г. – Год. XI, бр. 13, 2023 г.)

**EDITORS-IN-CHIEF OF “CONTEMPORARY DIALOGUES”
THROUGHOUT THE YEARS:**

Zoran Pejkovski (Vol. I, No. 1, 2013 – Vol. III, No. 3, 2015)
 Vesna Mundshevska-Veljanovska (Vol. IV, No. 4, 2016 – Vol. VIII, No. 8, 2020)
 Daniela Andonovska-Trajkovska (Vol. IX, No. 9, 2021 – Vol. XI, No. 13, 2023)

СОДРЖИНА/ CONTENT

ПРЕДГОВОР	5
PREFACE.....	6
ПОЕЗИЈА.....	7
Р о е т р у	7
Николина АНДОВА ШОПОВА/ Nikolina ANDOVA SHOPOVA	9
ЗАПИРКИ.....	9
БРАШНО И СВЕЗДИ.....	9
СЕНКИ.....	10
ТОКМУ СЕГА.....	10
СРЕКА	11
ВО МОЕТО ТЕЛО	11
Ристо ВАСИЛЕВСКИ/ Risto VASILEVSKI	12
ДЕВЕТ ПЕЕЊА ЗА ЈАЈЦЕТО	12
Љубинка ДОНЕВА/ Ljubinka DONEVA	18
ДВАЕСЕТ И ПРВИОТ, ГОСПОДАР НА БЕЗДОМНИТЕ	18
ПРЕИСПИТУВАЊЕ	18
БОЛЕСТ НЕКОЈА МЕ НАВАСУВА	19
Владо ЈАНЕВСКИ/ Vlado JANEVSKI	21
ВРЗАН ЗА ТИШИНА	21
ИЗБАВУВАЊЕ ОД ПИШАНОТО	21
МУЗЕЈ.....	22
Весна МУНДИШЕВСКА-ВЕЛЈАНОВСКА/ Vesna MUNDISHEVSKA-VELJANOVSKA	23
После 20 години, ПРЕД ЖЕТВАТА.....	23
ПРЕЛУДИУМ	23
СТРЕЛБА.....	24
ПРЕСУДА.....	24
Раде СИЛЈАН/ Rade SILJAN	25
ТУЃИНЕЦ ВО СВОЈАТА ЗЕМЈА	25
ЛЕЈКИ.....	25
ДА ЖИВЕЕШ БЕЗИМЕН.....	26
МОРНИЧАВ СОН.....	27
БИТКА СО ВЕТЕРНИЦИ	27
НА СОН МУ ДОЈДОА НАРЕЧНИЦИТЕ	27
УМЕТНИКОТ	28
Веле СМИЛЕВСКИ/ Vele SMILEVSKI.....	29
КУЛА ВАВИЛОНСКА (1).....	29
КУЛА ВАВИЛОНСКА (2).....	30
КУЛА ВАВИЛОНСКА (3).....	30
КУЛА ВАВИЛОНСКА (4).....	31
КУЛА ВАВИЛОНСКА (5).....	32
Емилија ТОДОРОВА/ Emilija TODOROVA	33
БЕДЕВИЈА.....	33
КОГА УМРЕ ТАТКО МИ	33
АРТЕМИДА	34
ПЕРСПЕКТИВА	34
Лулзим ХАЗИРИ/ Lulzim HAZIRI	35
[ПРОЛОГ].....	35
[ОВА СЕ ВИКА САМОТИЈА].....	35
[ОВА НЕМА ДРУГО ИМЕ ОСВЕН САМОТИЈА]	35
[САМОТИЈА Е ОВА НЕ Е ТВОРБА]	35
НОВО ИСО ИЛИ ROCK AND ROLL	36
РАЗОЧАРУВАЊЕ ПОД ПАЛТОТО	36
Ивица ЧЕЛИКОВИЌ (МАКЕДОНИЈА/ ШВЕДСКА)/ Ivica CHELIKOVIKJ (MACEDONIA/ SWEDEN).....	38
ЗАБОРАВ ЗА ПОКАЈНИЦИ.....	38
ПАТНИК СО ИЗГУБЕНА ВИСТИНА	39

НЕПОЗНАТ ГЛАС	39
СТУДЕН ВОЗДУХ	40
ПРОЗА.....	41
P r o s e	41
Даниела АНДОНОВСКА-ТРАЈКОВСКА/ Daniela ANDONOVSKA-TRAJKOVSKA	43
СТУД	43
КУКА ШТО БЕГА ПО ПОКРИВИ	47
Божин АНДОНОВСКИ/ Bozhin ANDONOVSKI	49
ВЕТРОМЕТИЈА	49
Трајче КАЦАРОВ/ Trajche Kacarov	53
РАЦЕ.....	53
КОН ПАСОШКОТО.....	53
ПАРЧЕ НЕБО.....	54
ПОЛОВИНА ЛИТАР ОВОШЕН ЈОГУРТ	54
Мишо КИТАНОСКИ/ Misho KIPANOSKI	56
БИЛО ЕДНАШ ЕДНО ДЕТЕ	56
Блаже МИНЕВСКИ/ Blazhe MINEVSKI	60
ИЗВАДОЦИ ОД РОМАНОТ „АКО СЕ РОДАТ НЕКАКВИ ЧУВСТВА“	60
Атанас ЧУПОСКИ/ Atanas Chuposki	65
КРОЈАЧОТ, СУДБИНАТА, Ф°СТАНОТ И КОКОНАТА.....	65
ИНТЕРВЈУ	67
I n t e r v i e w	67
Диме РАТАЈКОСКИ/ Dime Ratajkoski	69
ГЛАСОВИ НА ИЗДРЖЛИВОСТ: Егзил, војни и поезија - Интервју со палестинскиот поет Хасан Зактан	69
СОГЛЕДБИ.....	75
O b s e r v a t i o n s	75
Анита АНГЕЛЕВСКА/ Anita ANGELEVSKA	77
СИНКРЕТИЗМОТ КАЈ ХРИСТИЈАНСКАТА СВЕТИЦА СВ.ПЕТКА/ SYNCRETISM IN THE CHRISTIAN SAINT ST. PЕТКА	77
Иван АНТОНОВСКИ/ Ivan ANTONOVSKI	85
ПРОСТО И СТРОГО ЗА ПРВИОТ ПРЕГЛЕД НА МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНА ИСТОРИЈА... 85	
Јованка ДЕНКОВА/ Jovanka DENKOVA.....	91
ЛЕЧЕБНАТА МОЌ НА ПРИРОДАТА ПРИКАЖАНА ВО РОМАНОТ „СКАЛИЛА ВО ЗЕЛЕНОТО“ ОД ВЕСНА АЦЕВСКА	91
Милица ДИМИТРИЈОВСКА РАДЕВСКА/ Milica DIMITRIJOVSKA RADEVSKA	99
„БАКНЕЖОТ НА СУДБИНАТА“ ОД РАДЕ СИЛЈАН ИЛИ ЛИРСКИТЕ МЕДИТАЦИИ ЗА ОПСТОЈОТ НА ПЕСНАТА И КОРЕНОТ	99
Сашо ДИМОСКИ/ Sasho DIMOSKI, Билјана КРАЈЧЕВСКА/ Biljana Krajchevska	102
АВТОРСКАТА ФУНКЦИЈА НА ДРАМАТУРГОТ ВО СОВРЕМЕНАТА ТЕАТАРСКА ПРАКТИКА...102	
Катерина МОМЕВА/ Katerina Momeva	111
ПСИХОЛОШКИ КОНЦЕПЦИИ ПРИ ТОЛКУВАЊЕ НА ДРАМСКОТО	111
Ана ВИТАНОВА-РИНГАЧЕВА/ Ana VITANOVA-RINGACEVA	123
ПАДНАТИОТ АНГЕЛ НА ДЕТСТВОТО	123
Игор ПОП ТРАЈКОВ/ Igor POP TRAJKOV	129
ЗЕБРИ	129
Борче ПАНОВ/ Borche PANOV	131
РЕЦЕНЗИЈА ЗА „ДЕКОНСТРУКЦИЈА НА ПРАЗНИНАТА“ ОД ДАНИЕЛА АНДОНОВСКА- ТРАЈКОВСКА.....	131
Елена ПРЕНЦОВА/ Elena Prendzova	136
ТОМЕ ВЕЛКОВ – МАКЕДОНСКИОТ ПОЕТ-ХРОНИЧАР (Кон „Судбината и зборот“ од Томе Велков)	136
АКЦЕНТИ	139
A c c e n t s	139
МНД СВОИТЕ 63 ГОДИНИ ПОСТОЕЊЕ МУ ГИ ПОСВЕТИ НА НАЈГОЛЕМИОТ БИТОЛСКИ АВТОР ВЛАДИМИР КОСТОВ.....	141

БИТОЛСКИ ТРИДЕЦЕНИСКИ КЛАСИЧЕН БЕЛЕГ - ИНТЕРФЕСТ“.....	142
Даниела Андоновска-Трајковска – награди „Град Галатео – Антонио де Ферарис“ (2023 г.), Донат (2023 г.), САНИТТО (2023 г.), ПРЕМИО АГАРЕ 2023 (2023 г.)	142
Весна Мундишевска-Велјановска – награда “САНИТТО” (2023 г.).....	144
Добре ТОДОРОВСКИ/ Dobre Todorovski	144
МОЈОТ КНИЖЕВЕН ОРИЕНТИР - РАДОВАН П. ЦВЕТКОВСКИ.....	144
ПАРАЛЕЛИ.....	147
Parallels	147
Џасим АЛ САХИХ (САУДИСКА АРАБИЈА)/ Jassim AL SAHIN (SAUDI ARABIA)	149
КОВИД-19 и повторното раѓање	149
Жане Џ. БАУГЕР (САД)/ Janée J. VAUGHER (USA).....	151
ГИБРАЛТАР, А НЕ ГИБРАЛТАР	151
Натали БИСО (ГЕРМАНИЈА)/ Natalie BISSO (GERMANY)	152
БЛУЗ МУЗИКА	152
ПАРИЗ ЗА МЕНЕ	153
Шихаб М. ГАНЕМ (ОБЕДИНЕТИ АРАПСКИ ЕМИРАТИ)/ Shihab M. GHANEM (UNITED ARAB EMIRATES)	154
ТРКА НА СТАОРЦИ.....	154
ГАЈ ГОФЕТ (БЕЛГИЈА)/ Guy GOFFETTE (BELGIUM).....	156
ПРЕСВРТ.....	156
Јон ДЕАКОНЕСКУ (РОМАНИЈА)/ Ion DEACONESCU (ROMANIA).....	157
ЗАЉУБЕНИ ПЕПЕРУТКИ	157
ПРАШАЊЕ.....	157
ВЕТЕРОТ СКИТНИК	158
ТОЛКУ МНОГУ ТРАГАЊЕ	158
ГОЛЕМО КОЛКУ НЕБОТО	159
Мун ДЕУК-СУ (КОРЕЈА)/ MOON DEUK-SU (KOREA).....	160
КАРМА	160
Жермен ДРОГЕНБРОТ (БЕЛГИЈА/ ШПАНИЈА)/Germain DROOGENBROODT (BELGIUM/ SPAIN) ...	161
НЕИЗГАЗЕНИОТ ПАТ	161
ДЕСПОТ	161
Калина Изабела ЗЈОЛА (ПОЛСКА)/ Kalina Izabela ZIOLA (POLAND).....	162
ЕДЕН МИГ НАД БРДО	162
ПУСТА ПЛАЖА	163
АУРОРА БОРЕЛИС.....	163
Мурат ЈУРДАКУЛ (ТУРЦИЈА)/ Murat YURDAKUL (TURKEY).....	164
ФИЛОЗОФИЈАТА НА САМОТИЈАТА ГАЗЕЛА.....	164
Вакас КВАЈА (ЏОРџИЈА, САД)/ Waqas KHWAJA (GEORGIA, USA).....	166
КОГА БИ ВРЕДЕЛ	166
РАНДЕВУ	168
Слаѓана ЈОВИЧИЌ (БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА)/Sladana JOVIĆIĆ (BOSNIA AND HERZEGOVINA).....	170
НАЛИЧЈЕ НА ЗАКОНОТ	170
ИСЧЕКУВАЊА	170
КЛОВН.....	170
Арјан КАЛЧО (АЛБАНИЈА)/ Arjan KALCO (ALBANIA).....	171
ОД ЕДНА ДО ДРУГА ИТАКА	171
ФИЛОЗОФИЈАТА НА ДЕНОТ	172
ВОЗОТ	172
Рафаел КАРСЕЛЕН (ШПАНИЈА)/ Rafael CARCELÉN (SPAIN)	173
ЛОБОТОМИЈА.....	173
Ентела КАСИ (АЛБАНИЈА)/ Entela KASI (ALBANIA).....	174
АМИДА ТИВКАТА МОЛИТЕЛКА	174
АКО СВЕТОТ Е ДИВ, ХАНА.....	174
Ана КЕИКО (КИНА)/ Anna KEIKO (CHINA)	176
ЧЕКАЈКИ ГО АВТОБУСОТ	176
АДЕЛ КОЗАМ (ОБЕДИНЕТИ АРАПСКИ ЕМИРАТИ)/ ADEL KHOZAM (UAE)	177
МАЖ	177

Јагода КЉАИЌ (ХРВАТСКА)/ Jagoda KLJAIĆ (CROATIA).....	178
АГАВА ВО РАЦЕТЕ	178
ДОДЕКА СЕ МИРИСАМ СЕБЕСИ	179
ПЕПЕЛ НА ПРАГОТ.....	179
Луис КРУЗ-ЛИЛАЛОБОС (ЧИЛЕ)/ Luis CRUZ-LILLALOBOS (CHILE).....	181
ПОЕЗИЈА БЕЗ ГРАНИЦИ	181
Ирма КУРТИ (АЛБАНИЈА/ ИТАЛИЈА)/ Irma KURTI (ALBANIA/ ITALIA).....	182
ТРЕПЕРАМ КАКО ЛИСТ.....	182
Џино ЛАЈНЕВЕБЕР (GERMANY)/ Gino LEINWEBER (GERMANY)	183
ЉУБОВ	183
БЕЗ ЗДИВ	183
МАЈКА МИ ВЕЛИ.....	184
ЗА ДА ИСКАЧАМ НА ВРВОТ ОД ПЛАНИНАТА.....	184
ЛЕТЕН ДЕН	185
Божко ЛАМБОВСКИ (БУГАРИЈА)/ Bojko LAMBOVSKI (BULGARIA).....	186
ЧОВЕК ОД ХАРТИЈА.....	186
ШИВАЧОТ НА АПОКАЛИПСАТА	187
Рамон МАРТИНЕЗ ЛОПЕЗ (ШПАНИЈА)/ Ramón MARTÍNEZ LÓPEZ (SPAIN)	189
КРЕВКОСТА НА КАЛЕНДАРОТ.....	189
Збигњев Мастернак (ПОЛСКА)/ Zbigniew Masternak (POLAND)	190
ДУХОТ НА ГОМБРОВИЧ.....	190
Леонтин Чапо МИЛЕНИЌ (ХРВАТСКА)/ Leontin Čapo MILENIĆ (CROATIA).....	192
ПОСЛЕДНИОТ ПРИНЦ НА ЛИРА	192
Глорија МИНДОК (САД)/ Gloria MINDOCK (USA)	195
ВРАНИ.....	195
ЗАВОИ.....	195
ХОРОР.....	196
Лали МИХАЕЛИ (ИЗРАЕЛ)/ Lali MICHAELI (ISRAEL)	197
ЉУБОВТА НА ДВАЈЦА ПОЕТИ	197
НА ЕДЕН ПАЛЕСТИНСКИ ПОЕТ.....	198
Томас МОДЕСТО ГАЛАН (ДОМИНИКАНСКА РЕПУБЛИКА/ САД)/ Tomas MODESTO GALAN (DOMINICAN REPUBLIC/ USA).....	200
ИНВЕНТАРОТ НА БЛАЖЕНСТВОТО.....	200
Лили МУЛТАТУЛИЈАНА (ИНДОНЕЗИЈА)/ Lily MULTATULIANA (INDONESIA).....	202
ВО ДОЖДЛИВИОТ ГРАД	202
Мигел ОСКАР МЕНАСА (АРГЕНТИНА)/ Miguel OSCAR MENASSA (ARGENTINA).....	203
ПО РЕЦИТАЛОТ.....	203
Лилјана СТЕИЌ (СРБИЈА)/ Liljana STEIKJ (SERBIA)	204
ВЕКОВИ.....	204
ПОД МАСКАТА.....	205
ГНЕЗДО.....	205
ВО ОНКОЛОШКИ	206
Марлен ПАСИНИ (МЕКСИКО)/ Marlene PASINI (MEXICO).....	208
НОКНО ПАТУВАЊЕ.....	208
ОТКРИВАЊЕ.....	209
ВРЕМЕ.....	209
Мартин ПРЕБУГИЛА (СЛОВАЧКА)/ Martin PREBUGILA (SLOVAKIA).....	210
СИТЕ НИЕ СМЕ ДВА СВЕТА	210
ЕВТИНИТЕ КИНЕСКИ ИГРАЧКИ	211
СЕКОЈ ДЕН СМРТТА Е СЕ ПОМЛАДА	212
КОГА КЕ УМРЕ ЉУБОВТА	212
БЕЛАТА КАКО БОЈА	213
Надија РЕБРОЊА (СРБИЈА)/ Nadija REBRONJA (SRBIJA).....	214
ТОР СТЕФАНСОН (ИСЛАНД)/ THÓR STEFÁNSSON (ICELAND)	218
ТЕХНОЛОШКИ ПРОГРЕС	218
Јури ТАЛВЕТ (ЕСТОНИЈА)/ Jüri Talvet (ESTONIA).....	219
НЕ ЗНАМ КАКО ПОИНАКУ ДА ТЕ САКАМ	219
МОЖЕШ ДА СЕ СОМНЕВАШ ВО ТОА ВО ШТО НЕ ВЕРУВАШ	220
СОНЕТ ЗА КРАЈОТ НА СВЕТОТ	220

Хусеин ХАБАШ (КУРДИСТАН)/ Hussein HABASH (KURDISTAN)	221
НЕА ЈА ВИДОВ	221
Фалеха ХАСАН (ИРАК/САД)/ Faleeha HASSAN (IRAQ/ USA)	222
* Да се биде бегалец	222
• Толку многу луѓе во оваа песна	222
* Воен дождец	223
Ангела ХЕНТИЛЕ (АРГЕНТИНА)/ Angela GENTILLE (ARGENTINA).....	224
ПУСТИНИ	224
Иван ХЕРЦЕГ (ХРВАТСКА)/ Ivan HERCEG (CROATIA)	226
СЕМЕЈНИ ДУХОВИ	226
КОНТРАСУШТЕСТВА	226
ИСЧЕЗНУВАЊЕ	227
Најла ХИНА (ПАКИСТАН)/ Naila HINA (PAKISTAN)	228
УБАВИНА И ТАГА	228
Манфред ЧОБОТ (АВСТРИЈА)/ Manfred СНОВОТ (AUSTRIA).....	229
КОМУНИКАЦИЈА	229
Мехмед ЏЕДОВИЌ (БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА)/ Mehmed ĐEDOVIĆ (BOSNIA AND HERZEGOVINA)	230
КОГА ЌЕ ЗАМИНЕ ДОБАР ЧОВЕК	230
ПОНЕКОГАШ	230
ЕДЕН ЖАБЕЦ ВО БАРАТА	231
Катарина ЏУНКОВА (СЛОВАЧКА)/ Katarina DZUNKOVA (SLOVAKIA)	232
БУНАР И ХРАМ	232
ПЏИ	233
ЖИВОТ	234
XXII ВЕК	234
CREDO	235
Јудај ШАНКАР ЏУРЏАЈ (БАНГЛАДЕШ/ ВЕЛИКА БРИТАНИЈА)/ Uday SHANKAR DURJAY (BANGLADESH/ UNITED KINGDOM)	237
ОДВИТКАЈ СИ ЈА ПРИКАЗНАТА	237
ЧУДЕН БАКНЕЖ НА ПУРПУРНИОТ ВАЛЕНТИН	237
САМОХРАНА МАЈКА	238
ДОДЕКА ТИШИНАТА ПОМИНУВА	238
Никола ШИМИЌ-ТОНИН (ХРВАТСКА)/ NIKOLA SHIMIKJ-TONIN (CROATIA).....	239
ОДА НА ПЕСНИТЕ	239
ВО ШОПОВАТА БОЛНИЧКА СОБА	239
ГРАМАДА ЧОВЕЧКА	240
Хасан ШИХАБУДИН (ЕГИПЕТ)/ Hasan SHIHABUDDIN (EGYPT)	241
ЗМЕЈОТ	241
Редакција на „СОВРЕМЕНИ ДИЈАЛОЗИ“	243
EDITORIAL BOARD OF “CONTEMPORARY DIALOGUES”	245
Меѓународен уредувачки одбор на „СОВРЕМЕНИ ДИЈАЛОЗИ“	247
INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD OF “CONTEMPORARY DIALOGUES”	250
Преведувачи/ Препејувачи/ TRANSLATORS:	253
Ликовни уметници/ ARTISTS:	253

ИЗДАВАЧ/ PUBLISHER:

Македонско научно друштво – Битола
Macedonian Science Society – Bitola
<https://mnd-bitola.mk>

ЗА ИЗДАВАЧОТ/ FOR THE PUBLISHER:

вонр. проф. д-р Невена Груевска/ Nevena Gruevska, Assoc. Prof. Dr.

СОВРЕМЕНИ ДИЈАЛОЗИ

СПИСАНИЕ ЗА КУЛТУРА – ЛИТЕРАТУРА, ДРАМСКА УМЕТНОСТ, ФИЛМ И ИЗДАВАШТВО

Год. XI, бр. 13/ Vol.XI, No. 13 ISSN 1857- 940X

CONTEMPORARY DIALOGUES

JOURNAL OF CULTURE – LITERATURE, DRAMA, FILM AND PUBLISHING

copyright © 2023 МАКЕДОНСКО НАУЧНО ДРУШТВО – БИТОЛА
copyright © 2023 MACEDONIAN SCIENCE SOCIETY – BITOLA

ЛЕКТОР/ ЛЕКТОР:

проф. д-р Трајко Огненовски/ Trajko Oggenovski, Ph. D

ЛИКОВЕН УРЕДНИК/ ART EDITOR:

Даниела Андоновска-Трајковска/ Daniela Andonovska-Trajkovska

КОМПЈУТЕРСКА ОБРАБОТКА/ COMPUTER DESIGN

Даниела Андоновска-Трајковска/ Daniela Andonovska-Trajkovska

ДИЗАЈН НА КОРИЦА/ COVER:

Весна Мундишевска-Велјановска/ Vesna Mundishevsk-Veljanovska

СЛИКА НА КОРИЦА/ PAINTING ON THE COVER:

Скулптура на Витолд Закржевски (Полска)/ Witold Zakrzewski (Poland),
фотографија од Томас Вендланд (Полска)/ Tomasz Wendland (Poland)

ПЕЧАТИ/ PRINTED BY:

Печатница „Графо Пром“ – Битола/ “Grafo Prom” – Bitola

ТИРАЖ/ COPIES:

300 примероци/ 300 copies

Битола, ноември 2023 г./ Bitola, November, 2023

13

2023

JOURNAL OF CULTURE

- LITERATURE, DRAMA, FILM AND PUBLISHING

